

» nes sicut homines moriemini , et quasi unus de principibus
» cadetis (6). »

ARTICULUS II. — Quotquot deliberate ac positive ad legem de Matrimonio civili ferendam concurrunt , reos coram Deo se gravissimi criminis constituunt.

Complexi his verbis sumus eos omnes , qui prudentes scientesque operam ponunt ad efficiendum , ut lex , de qua loquimur , proponatur , foveatur , sanciat , potissimum ubi Tridentinum decretum publicatum est. Potissimum inquam ; nam in aliis etiam regionibus , licet matrimonia mere civilia sint valida , lex tamen civilis ad ea alliciens semper esset contraria legibus Ecclesiae , hoc est antiquo iuri , quod talia matrimonia etsi non irritat , tamen gravissime prohibet. Potest autem quispiam particeps esse voluntarie consilio et adhortatione , in publicis praesertim comitiis seu conventibus , multo vero magis solemnibus legalique approbatione seu voto ac suffragio. Hos itaque omnes gravissimi coram Deo peccati reos fieri dicimus , prout voluntarie deliberateque quisque partem suam confert.

Plures forsitan ex pseudo-politicis ad eiusmodi enunciationem subridebunt , aut etiam cachinnis eam excipient. Esto ; verum tamen hoc nos abstertere non debet ab adstruenda veritate cuiusmodi in se est : nec enim impiorum risus advertere nos debet , imo nec minimum dimovere ab officio. Huic risui nos assuevimus etiam quoad res maioris momenti. Insuper istiusmodi irrisio , aut subsannatio eo melius comprobaret confirmaretque quod in superiori articulo diximus , nimirum huiusmodi homines ex illis esse , qui in profundum impietatis delapsi practicum profitentur atheismum , nullam Dei , propriae conscientiae , aut futurae vitae rationem habentes. Siquidem exploratum est , non paucos ex his pseudo-politicis ad secretas pertinere sectas , aut quandoque etiam communismum , aut socialismum complexos esse.

(6) Ps. 81., 7.

Quidquid porro de hoc sit , ita nos propositam veritatem adstruimus : qui violant Ecclesiae legem ; qui auctores alii sunt , ut eam transgrediantur ; qui alios alliciunt ad statum habitualis peccati ; qui alios obiiiciunt evidenti periculo aeternum exitium incurrendi ; hi profecto reos manifeste se constituunt coram Deo gravissimi sceleris. Iam vero tales esse eos omnes , quos nuper recensuimus , ita iam singulatim ostendimus.

Ac 1. Graviter peccare eos , qui Ecclesiae legem violant , eamque maximi momenti , videlicet in re , ex qua pendet vel legitimum honestumque coniugium , aut turpis fornicatio , nemo , ut arbitror , qui professionem christianam fateatur , poterit negare , aut etiam in dubium revocare. Iam vero talis est Tridentina sanctio , iuxta quam redduntur inhabiles ad contractum ineundum atque ad faciendum coniugium , qui coram parochia ac duobus , aut tribus testibus non elieverint suum consensum , seu suum celebraverint coniugium. Quapropter qui extra hanc definitam formam attentarent connubium , non solum nihil efficerent , ut alias ostendimus , in ratione sacramenti , sed neque in ratione contractus sive naturalis sive civilis ; ita ut in conscientiae foro legitime , aut licite uti iure coniugali non possint , et conjugales qui dicuntur actus sint totidem actus illiciti ac fornicarii , adeoque totidem peccata. Cum igitur lex , qua de agimus , directe violet hanc ecclesiasticam sanctionem , plane consequitur eos , qui voluntarie cooperantur huic legi statuendae , qui eam proponunt promoventque , qui suffragio suo concurrunt , ut illa admittatur , effici reos coram Deo gravissimi criminis.

2. Insuper graviter etiam illos peccare , qui alios ad violandam seu transgrediendam Ecclesiae legem inducunt in re gravi maxime momenti , qui compos rationis sit , et in Christum credat , facile debet admittere ; neque opus est sublimi ingenio implexaque ratiocinatione ut id evincatur. Nam si reum se constituit , qui actionem pravam ac iniustam ponit , innocens profecto non poterit censi , qui alteri auctor est , ut eam ponat , qui alterum nempe ad eam ponendam inducit ; quinimo in com-

muni aestimatione maioris culpa fit reus, qui alium permovet ad delinquendum, quam qui permotus ac seductus legem transgreditur. In quovis iudicio gravius plectuntur, qui alios ad grave facinus patrandum inducunt, quam qui immediate delinquant. Ratio ipsa hoc nos docet. Ita aestimatur, qui alium impellit ad furta, homicidia, seditiones, aliaque eiusmodi. Idque confirmant testimonia biblica nimis frequenter: atque ut sistamus in argumento, quod prae manibus habemus, de iis scilicet, qui in potestate constituti auctores sunt populo, ut in peccatum labatur, unum alterumve promam in gratiam eorum, qui vestigiis protestantium insistentes fingunt se unice Scripturarum auctoritate permoveri. Passim arguitur Ieroboam non solum quia peccavit, sed etiam quia peccare fecit Israel (7); id ipsum legitur de Amri, Achab, aliisque regibus Israel, et hac de causa Deus eos saepe afflixit, donec et principes et populum universum disperserit; sic enim legitur: « donec proiceret eos a » facie sua ex eo tempore, quo scissus est Israel a domo David, » et constituerunt sibi Ieroboam filium Nabath, separavit Ieroboam Israel a Domino, et peccare eos fecit peccatum magnum (8). » Id ipsum legitur de regibus Iuda, qui non modo praevaricatores ipsi, sed et populo universo auctores fuerunt, ut Dei legem praevaricaretur.

Quod si isti, qui sola quandoque exempli gravitate alios seduxerunt ad peccandum, traducuntur in Bibliis tanquam gravissimi rei criminis, quid censendum putabimus de iis, qui apposite, lege lata, populo fideli auctores sunt, ut gravi se piaculo commaculet per transgressionem sanctionis in re gravis adeo momenti ab Ecclesia constitutae? Etenim semel lata lege, qua omnibus indiscriminatim subditis fit potestas, ut solis se coniungant civilibus nuptiis, quin ad Ecclesiam se conferant, coramque sacerdote se sistant, plures semper paucioresve reperientur, qui, conscientia posthabita, haud verentur Ecclesiae

(7) III. Reg. XIV. 16. XVI. 36.

(8) IV. Reg. XVII. 20. 21.

praescriptum negligere, aut etiam spernere civilis statuti praesidio suffulti. Itaque eorum agendi ratio in legem ipsam civilem eiusque latores tanquam in causam recidit. Lege siquidem non existente, nunquam ita se gererent. Quocirca quotquot positive concurrunt ad eandem legem sancendam, quacumque demum ratione ad hunc scopum assequendum partem habeant, in causa sunt, ut plures sanctissimam gravissimamque Ecclesiae praescriptionem transgrediantur.

3. Ast non solum in solidum reos se reddunt omnes eius legis aperti promotores fautoresque ob huiusmodi gravissimam transgressionem, verum etiam ob omnia illa crimina, quae in statu habitualis concubinitus a fictis coniugibus perpetrantur, quotiescumque civili lege freti matrimonio utuntur. Nam peccata haec omnia exitiali huic legi, ac proinde auctoribus et fautoribus legis eiusdem adscribi etiam debent. Ecquis autem haec dinumerare valeat? Neque id his hominibus ignorare fas est; siquidem qui optime norunt conjugalem contractum mere civilem in conscientiae foro nullius penitus esse valoris, adeoque scientes volentesque his omnibus peccatis sese onerant coram Deo, qui eos in iudicium vocabit.

4. Denique reos esse quotquot alios evidenti obiiciunt periculo incurrendi aeternum exitium, vix probatione indiget. Satis est enim fidem omnem non eiurasse atque abiecisit, ut per se quisque intelligat, eum, qui proximum suum evidenti periculo sciens volensque exponit aeternae damnationis, gravissimo scelere sese polluere.

Hoc vero periculum evidens diximus, idque multiplex ex capite. Nam in tanta civium multitudine plures semper sunt in omne malum proclives, omnisque prorsus pudoris expertes, qui religionis proculcant praecepta, uti quovis tempore et ubique locorum tristis experientia nos edocet. Horum numerus mirum in modum crescit, quum publica praevaleret dominaturque opinio de indifferentismo atque incredulitate in religionis negotio tanquam de saeculi civilis cultus progressu; quum ii, qui publicae rei clavum tractant, facto ipso eam opinionem confir-

mant solidantque, seque hostiles religioni modis omnibus praebent; quum emissarii, quos vocant, sectarum nervos omnes christianae fidei in populis praecidere connituntur iniicientes serentesque principia, quae sensum religiosum exterminant, aut extinguunt, prout aetate hac nostra fieri lugemus. In tali igitur rerum conditione, quid mirum, si plures inveniantur, qui, cum agitur de Ecclesiae legibus, eas impune praevaricentur, pessumdent atque contemnant? Gloriam potius sibi ducunt ita se gerere, eosque irrident, qui vellent eos ab hac sentiendi agendique ratione deducere.

Semel ac autem nexibus civilibus nuptialibus eiusmodi homines se irretierint, difficile omnino est ut ab iis sese extricent, praecipue si ad tempus aliquot absque conscientiae iam sopitae, diuque contemptae angore coniugum more convixerint. Hinc rari admodum sunt, qui de suo statu tandem exeant ac resipiscant ad bonam frugem, atque matrimonium suum coram Ecclesia ratum faciant, seu potius vere ineant. Plerique enim, aut culpabili negligentia, aut religiosi sensus defectu, aut etiam Ecclesiae contemptu, aut timore quandoque mundano ducti, ne ab eiusdem frugis hominibus parvi aestimentur, a christiani muneris officio adimplendo abstinent, civili coniugio contenti.

Verum, quod adhuc deterius est, cum puellae delicatioris conscientiae esse soleant, non semel a perditis eiusmodi hominibus decipiuntur. Nam ut eas primum ad civiles nuptias inducant, pollicentur se post civilem actum inituros esse coniugium coram Ecclesia; postquam vero coram magistratu constiterunt, non modo datam fidem non liberant, sed pugnaciter renuunt ad Ecclesiam se conferre, rati legitimum plenumque esse coniugium, quod coram magistratu contraxerunt. Exinde fit, ut infelix ac nimis credula puella nec possit per repudium se ab illo solvere nexu, et vidua priusquam uxor debeat permanere, eo quod lex eam cogat convivere et cohabitare cum viro civiliter ducto, neque possit, renuente conscientia, sui copiam praebere. Hinc undique angustiis et anxietatibus maximis praemitur;

inter legem et conscientiam posita colluctatur seducta columba, quae accipitris unguis rostroque correpta evadere nescit (9). Quod si vi devicta, aut blanditiis viri voluntati cedat, conscientiam tandiu vulnerat atque cruentat, quamdiu hoc in statu perseverat, seseque innumeris prope peccatis onerat, quae in legem, ac propterea in legis fautores et conditores redundant.

Interim si contingat virum, aut mulierem hoc in statu habitualis peccati subita morte corripui, quin prius eos poenitat admissi sceleris, citra dubium in aeternum peribunt. Quod si morbo prius tentati pedetentim ad extrema devenerint, nisi ipsi resipiscant, poenitentiaeque signa praebent, ac matrimonium coram parcho in privatis aedibus celebrent, aut separatio fiat a falso marito, vel a falsa uxore, certum est illis non posse sacramenta Ecclesiae administrari. Hinc novae angustiae, novae difficultates, novumque evidens periculum aeternae damnationis.

Quapropter si eveniat ut vel unus civilis matrimonii causa aeternum exitium incurrat, equis non videt eos omnes, qui positive, ut saepius diximus, ad funestam eiusmodi causam ponendam concurrere voluerint, reos fieri huius damnationis? Ex multiplici igitur capite constat quod a nobis positum est, fieri videlicet reos gravissimi coram Deo criminis quotquot deliberato animo ad legem illam proponendam, fovendam condendamque concurrunt.

ARTICULUS III. — Lex de Matrimonio civili est antipolitica.

Iam animadvertimus, plerosque pseudo-politicos, qui promonent legem de connubiis mere civilibus, parum aut nihil

(9) Equidem novi in Galliis passim, ubi eiusmodi casus acciderit, quod vir renuat se sistere coram parcho ad renovandum consensum post celebratum contractum coram civili magistratu, ab aequis iudicibus declarari nullum praebitum antea consensum, ac sic discindi matrimonium pure civile. Ast praeterquam quod non semper ita fit, quod antea superandae sunt difficultates, ut haec obtineatur sententia?